

تحلیل شناختی حرف اضافه "به" در کودکان گروه سنی ب

فاطمه معینی، مریم ایرجی*، فروغ کاظمی

گروه زبانشناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

سال نوزدهم، شماره یکم، فروردین ۱۴۰۵، شماره پی در پی ۱۱۹، صص ۲۷۳-۲۵۳

<https://irandoi.ir/doi/10.irandoi.2002/bahareadab.2026.18.8085>

نشریه علمی سبک شناسی نظم و نثر فارسی

(بهار ادب سابق)

چکیده:

زمینه و هدف: شبکه شعاعی مدلی برای بررسی ساختار معنایی واژگان است که در آن یک معنای مرکزی یا پیش‌نمونه، هسته سازماندهی سایر معانی را تشکیل میدهد. بر اساس اطلاعات موجود، تاکنون پژوهشی در زمینه تحلیل گفتار کودکان در قالب شبکه شعاعی صورت نگرفته است. هدف از تحقیق حاضر، تحلیل شناختی حرف اضافه "به" در گفتار کودکان بر اساس دیدگاه شبکه شعاعی و در چارچوب معناشناسی شناختی است.

روش: این پژوهش بر مبنای نظریه رشد برونر (۱۹۹۵) پیش‌رفته و بدین منظور از روش توصیفی-تحلیلی استفاده شد. داده‌ها با شیوه نمونه‌گیری تصادفی از ۴۰ کودک در گروه سنی ۶ تا ۹ سال از یک مدرسه در منطقه ۲ تهران جمع‌آوری شد. با تحلیل گفتار کودکان، تلاش شد تا شبکه شعاعی حرف‌اضافه "به" در این سنین شناسایی و تحلیل شود.

یافته‌های پژوهش: کودکان ابتدا معنای پیش‌نمونه این حرف اضافه را فرا میگیرند و با روند رشد، شبکه شعاعی آن‌ها پیچیده‌تر میشود. بررسی معانی پیش‌نمونه نشان داد که معانی «حرکت به سمت هدف یا مقصد» و «انتقال» بیشترین بسامد را دارند. تحلیل داده‌ها حاکی از هم‌راستایی مفهومی میان معانی شبکه شعاعی و معانی پیش‌نمونه است؛ به‌گونه‌ای که معانی «الصاق و اتصال» در امتداد معنای «حرکت به سمت مقصد» و معنای «مخاطب قرار دادن» همسو با معنای «انتقال» قابل تبیین است.

نتایج: یافته‌ها با نظریه مراحل رشد زبانی برونر همخوانی دارد و بر اهمیت بازنمایی‌های نمادی در یادگیری زبان تأکید میکند. با این حال، محدودیتهایی مانند جامعه آماری کوچک و پیچیدگی تحلیل شبکه شعاعی وجود دارد که ضرورت انجام پژوهشهای تکمیلی را نشان میدهد. نتایج این پژوهش میتواند در طراحی برنامه‌های آموزشی کودکان مؤثرتر باشد.

تاریخ دریافت: ۰۱ آبان ۱۴۰۴
تاریخ داوری: ۰۳ آذر ۱۴۰۴
تاریخ اصلاح: ۱۸ آذر ۱۴۰۴
تاریخ پذیرش: ۰۲ بهمن ۱۴۰۴

کلمات کلیدی:

حروف اضافه، کودکان گروه سنی ب، شبکه شعاعی، معناشناسی شناختی، نظریه رشد برونر.

* نویسنده مسئول:

✉ Mar.iraji@iauctb.ac.ir

☎ (+۹۸ ۲۱)

ORIGINAL RESEARCH ARTICLE

A Cognitive Analysis of the Persian Preposition "be" in children of Age Group B

F. Moeini, M. Iraj¹, F. Kazemi

Department of Linguistics, CT.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran.

ARTICLE INFO

Article History:

Received: 23 October 2025
Reviewed: 24 November 2025
Revised: 09 December 2025
Accepted: 22 January 2026

KEYWORDS

prepositions, children in age group B, radial network, cognitive semantics, Bruner's theory of development.

*Corresponding Author

✉ Mar.iraji@iauctb.ac.ir

☎ (+98)

ABSTRACT

BACKGROUND AND OBJECTIVES: A radial network is a model for analyzing the semantic structure of words, in which meanings are organized around a central or prototypical core. This study presents a cognitive analysis of the Persian preposition be ("to") in children's speech within the framework of cognitive semantics and the radial network approach.

METHODOLOGY: Based on Bruner's theory of language development (1995), the research employs a descriptive-analytical method and analyzes speech data collected through random sampling from 40 children aged 6 to 9 years in a school in District 2 of Tehran.

FINDINGS: children first acquire the prototypical meaning of be, and as their cognitive development progresses, its network of related meanings becomes more complex. The most frequent prototypical meanings are "movement toward a goal or destination" and "transfer." The analysis also reveals a clear conceptual relationship between prototypical and extended meanings, such that "attachment or connection" develops from "movement toward a destination," and "addressing" is conceptually related to "transfer."

CONCLUSION: These results align with Bruner's stages of language development and emphasize the role of symbolic representation in language learning. Despite limitations such as the small sample size and the complexity of radial network analysis, the study offers useful insights for future research and the design of more effective educational and language teaching programs.

<https://irandoi.ir/doi/10.irandoi.2002/bahareadab.2026.18.8085>

NUMBER OF REFERENCES	NUMBER OF TABLES	NUMBER OF FIGURES
 8	 4	 6

مقدمه

زبان یکی از مهمترین ابزارهای ارتباطی انسانهاست و فرایند پیچیده زبان‌آموزی از بدو تولد آغاز می‌شود. یکی از جنبه‌های پیچیده آن، فراگیری حروف اضافه^۱ است که نقش محوری در ساختار جمله و نمایش روابط مکانی^۲، زمانی^۳ و معنایی^۴ ایفا میکنند. حرف اضافه "به" یکی از رایج‌ترین حروف اضافه در زبان فارسی است که برای بیان روابط مختلف، بویژه روابط مکانی، زمانی، علی^۵ و هدفی^۶ به کار میرود. این حرف اضافه در ساختارهای زبانی کودکان اهمیت ویژه‌ای دارد، زیرا به آنها کمک میکند تا روابط فضایی و زمانی را درک کرده و مفهومیهای پیچیده‌تری را در جملات خود بیان کنند. این پژوهش با استفاده از دیدگاه شبکه‌ی شعاعی^۷ در چارچوب معناشناسی شناختی^۸، به تحلیل شناختی حرف اضافه "به" در کودکان گروه سنی ب (۶ تا ۹ سال) می‌پردازد. نظریه رشد زبانی برونر^۹ (۱۹۹۵) مبنای تحلیل قرار گرفته است. طبق این نظریه، رشد زبان کودک در مراحل مختلف و بر اساس ویژگیهای شناختی خاص هر دوره سنی توسعه می‌یابد. کودکان گروه سنی ب، با ورود به دوره دبستان، با ساختارهای زبانی پیچیده‌تری روبه‌رو میشوند. با وجود اهمیت حرف اضافه "به"، تاکنون تحلیل شناختی آن در چارچوب شبکه شعاعی در گفتار کودکان گروه سنی ب به صورت مستقل مورد پژوهش قرار نگرفته است؛ از اینرو، مطالعه حاضر تلاش دارد این خلأ را پوشش دهد.

این پژوهش قصد دارد به دو پرسش اصلی پاسخ دهد.

۱. روند فراگیری حرف‌اضافه "به" در کودکان گروه سنی ب، از الگوی شبکه‌شعاعی تبعیت میکند؟
  ۲. کاربردهای حرف‌اضافه "به" در گفتار کودکان گروه سنی ب، چگونه بر اساس الگوی برونر سازمان می‌یابند؟
- فرضیه اول: روند فراگیری حرف‌اضافه "به" در کودکان گروه سنی ب، از الگوی شبکه شعاعی تبعیت میکند و دارای ساختاری نظام‌مند از معنای پیش‌نمونه^{۱۰} به معنای پیرامونی است.
- فرضیه دوم: کاربردهای حرف‌اضافه "به" در گفتار کودکان گروه سنی ب، بر اساس الگوی سلسله مراتبی، از سطح بازنمایی حرکتی به بازنمایی تصویری و نمادی سازمان می‌یابد.

پیشینه پژوهش

پژوهش رضویان و خانزاده (۱۳۹۳) با تبیین شبکه معنایی حرف‌اضافه "به" در چارچوب زبان‌شناسی شناختی^{۱۱}، تصویری منسجم از معنای بنیادی و گسترش معنایی^{۱۲} این حرف‌اضافه در زبان فارسی ارائه میدهد و از این حیث، مبنای نظری ارزشمندی برای پژوهشهای بعدی محسوب میشود. با این حال، تمرکز این پژوهش بر زبان

1. preposition
2. spatial relations
3. temporal relations
4. semantic relations
5. causal relations
6. goal-oriented relations
7. radial network
8. cognitive semantics
9. Bruner's language development theory
10. prototype
11. cognitive linguistics
12. semantic extension

بزرگسالان است و به چگونگی شکلگیری و فراگیری این شبکه معنایی در فرایند رشد زبانی کودکان توجهی ندارد. در حالی که از منظر اکتساب زبان، انتظار می‌رود معانی مختلف "به" در کودکان به صورت تدریجی و بر اساس سطح رشد شناختی آنها ظاهر شود، نه به صورت شبکه‌ای کامل و تثبیت شده. از اینرو، پژوهش حاضر با تمرکز بر کودکان گروه سنی ب، در پی آن است تا نشان دهد کدام مؤلفه‌های معنایی^۱ "به" در این مرحله سنی فعالیت‌ترند و شبکه معنایی^۲ این حرف اضافه در زبان کودک چه تفاوت‌هایی با الگوی ارائه شده برای زبان بزرگسالان دارد.

پژوهش علی‌نژاد و آرین‌پور (۱۳۹۸) با استفاده از نظریه چند معنایی^۳ سامان‌مند تایلر و ایوانز، به تحلیل دقیق معانی حرف اضافه "به" در شاهنامه پرداخته است. این پژوهش درک عمیقی از معنای مرکزی و فرآیندهای شناختی مربوط به این حرف اضافه در متون ادبی فراهم می‌آورد و با شناسایی خوشه‌های معنایی^۴ مختلف، ساختار پیچیده معنایی "به" را به خوبی نشان می‌دهد. اما این تحلیل عمدتاً بر متن ادبی شاهنامه متمرکز است و ممکن است به تفاوت‌های کاربرد این حرف اضافه در زبان کودکان یا زبان‌های گفتاری امروز توجهی نداشته باشد. در واقع، زبان‌شناسی شناختی در اکتساب زبان کودکانه بیشتر بر روی تغییرات تدریجی و معنایی تأکید دارد که در نتیجه فرایندهای شناختی مانند تمایز میان معنای اصلی و معنای جانبی اتفاق می‌افتد. در این راستا، پژوهش حاضر می‌تواند به تحلیل شبکه معنایی "به" در زبان کودکانه بپردازد.

پژوهش بادامدوری و همکاران (۱۴۰۱) با مقایسه تأثیر رویکرد شناختی و روش سنتی در یادگیری مفاهیم پر بسامد حرف اضافه "به" نشان داده است که رویکرد شناختی^۵ در فرآیند یادگیری برتری دارد. این یافته‌ها از اهمیت رویکرد شناختی در یادگیری زبان و مفاهیم پیچیده حکایت دارند. با این حال، تمرکز این پژوهش بر روی مقایسه روشهای آموزشی در بزرگسالان و یا زبان‌آموزان بزرگتر بوده است. در حالی که در کودکان گروه سنی ب، فرایندهای شناختی به ویژه در زمینه یادگیری حروف اضافه ممکن است پیچیدگیهای متفاوتی داشته باشد. در این گروه سنی، کاربرد و درک مفاهیم زبانی تحت تأثیر مراحل رشد شناختی و زبانی کودکان قرار دارد، که به طور خاص به روش‌های آموزشی ویژه‌ای نیاز دارد.

پژوهش رقیب‌دوست و مختاری (۱۴۰۲) با استفاده از رویکرد معنی‌شناسی واژگانی^۶ شناختی به تحلیل شبکه معنایی حرف اضافه "به" پرداخته و در نهایت تأکید دارند که این رویکرد میتواند به درک و یادگیری منسجم کاربردهای مختلف حرف اضافه در بافت‌های گوناگون کمک کند. این تحقیق بویژه در زمینه آموزش زبان، کاربردهای متنوع این حرف اضافه را در بافتهای مختلف تشریح کرده است. با این حال، این پژوهش به دیدگاه برونر و تأکید او بر فرایندهای شناختی در فرآیند یادگیری کودکان اشاره‌ای نکرده است. در حالی که از منظر نظریه برونر، یادگیری یک فرآیند فعال و متأثر از تعاملات شناختی است و از آنجا که گروه سنی ب نیز در مرحله‌ای از یادگیری زبان قرار دارند که بیشتر تحت تأثیر تجربیات مستقیم و کنش‌های محیطی هستند، بهره‌گیری از رویکرد شناختی برونر میتواند در تحلیل یادگیری حروف اضافه در این گروه سنی مفید باشد.

1. semantic features

2. semantic network

3. polysemy

4. semantic clusters

5. cognitive approach

6. lexical semantics

بنابراین، پژوهش می‌تواند به بررسی این رویکرد در مقایسه با سایر رویکردهای شناختی پرداخته و بر لزوم استفاده از نظریه‌های شناختی در مراحل مختلف یادگیری حروف اضافه تأکید کند.

پژوهش معینی، ایرجی و کاظمی (۱۴۰۴) به تحلیل روند فراگیری حروف اضافه "از"، "به"، و "با" در گفتار کودکان گروه سنی الف بر اساس نظریه رشد برون پرداخته است. یافته‌ها نشان می‌دهد که کودکان ابتدا معنای پیش‌نمونه این حروف را یاد می‌گیرند و به تدریج شبکه شعاعی آنها پیچیده‌تر می‌شود. با این حال، پژوهش مذکور بیشتر بر روند یکسان یادگیری تمرکز کرده و به تحلیل دقیق‌تر معنای شناختی "به" در این فرآیند نپرداخته است. همچنین، از آنجا که پژوهش حاضر به تحلیل شناختی حرف اضافه "به" در گروه سنی ب متمرکز است، این نکته قابل توجه است که درک کودکان از این حرف اضافه در مراحل ابتدایی ر شد چگونه تغییر می‌کند و به طور خاص از چه جنبه‌هایی در شبکه معنایی "به" استفاده می‌کنند.

پژوهش کلارک^۱ (۱۹۷۳) نشان می‌دهد که کودکان در روند فراگیری زبان، ابتدا مفاهیمی را می‌آموزند که با تجربیات عینی و ملموس مانند مکان و روابط فضایی پیوند دارند. این یافته‌ها اهمیت تجربه‌پذیری را در رشد معناشناختی برجسته می‌کند و می‌تواند تا حدی توضیح دهد که چرا حروف اضافه با معانی مکانی در مراحل اولیه زبان‌آموزی ظاهر می‌شوند. با این حال، پژوهش کلارک بیشتر بر ر شد واژگانی تمرکز دارد و به طور مستقیم به تحول معنایی حروف اضافه نمی‌پردازد. از این رو، اگرچه نتایج این پژوهشگر به طور غیرمستقیم اهمیت حروف اضافه فضایی را تأیید می‌کند، اما تحلیل شناختی و شبکه‌ای حرف اضافه "به" در گروه سنی ب، آنگونه که در پژوهش حاضر مدنظر است، همچنان خلأیی در مطالعات پیشین به شمار می‌آید.

نخستین تحلیل‌های شناختی حروف اضافه به اوایل دهه ۱۹۸۰ میلادی مربوط می‌شود که در آن زبان‌شناسان به بررسی حروف اضافه انگلیسی پرداخته‌اند. لیکاف و جانسون^۲ (۱۹۸۷) با مفهوم «طرحواره آ»، روابط میان عناصر مختلف را تحلیل کرده‌اند.

پژوهش توماسلو^۴ (۲۰۰۹) نشان می‌دهد که کودکان ابتدا حروف اضافه فضایی و ملموس را فرا می‌گیرند و حروف انتزاعیتر را در مراحل بعدی اکتساب می‌کنند. با این حال، تمرکز این مطالعه بر سال دوم زندگی است و به تحول معنایی حروف اضافه در سنین بالاتر نمی‌پردازد؛ بنابراین نمی‌تواند پیچیدگی‌های کاربرد حرف اضافه "به" را در گروه سنی ب به طور کامل تبیین کند. علاوه بر این، تأکید توماسلو بر عوامل زبانی مانند بسامد، با رویکردهای شناخت محور همچون شبکه شعاعی متفاوت است.

اوکانر و ویلیام^۵ (۲۰۱۲) نشان می‌دهند که یادگیری حروف اضافه فضایی در کودکان فرایندی تدریجی است که تحت تأثیر تعاملات اجتماعی و محیط‌های زبانی غنی شکل می‌گیرد. هرچند یافته‌ها اهمیت زمینه‌های اجتماعی و تجربیات عملی را برجسته می‌کنند، اما این مطالعه بر مراحل اولیه و حروف اضافه فضایی تمرکز دارد و تحلیل تحول معنایی حروف اضافه در سنین بالاتر، مانند گروه سنی ب، را پوشش نمی‌دهد. همچنین، کمتر به جنبه‌های

1. Clark, E. V

2. Lakoff, G., & Johnson, M

3. schema

4. Tomasello, M

5. O'Connor, T. D., & Williams, J. S

شناختی و ساختار مفهومی حروف اضافه توجه شده است، در حالی که چارچوب شبکه شعاعی پژوهش حاضر میتواند این جنبه‌ها را دقیق‌تر تبیین کند.

پژوهش ژامیت^۱ (۲۰۲۵) نشان میدهد که یادگیری مبتنی بر بازی میتواند در فراگیری حروف اضافه در زبان دوم مؤثر باشد و انگیزه و مشارکت زبان‌آموزان بزرگسال را افزایش دهد. این یافته‌ها اهمیت روشهای تعاملی و جذاب در آموزش حروف اضافه را برجسته میکنند. با این حال، محدودیت اصلی این پژوهش این است که تمرکز آن بر زبان‌آموزان بزرگسال و یادگیری زبان دوم است و نمیتواند به طور مستقیم فرآیند فراگیری حروف اضافه در کودکان، بویژه گروه سنی ب، را توضیح دهد. همچنین این مطالعه بیشتر جنبه‌های انگیزشی و آموزشی را بررسی کرده و به تحلیل شناختی یا تحول معنایی حروف اضافه در فرایند رشد زبان توجه ندارد. از اینرو، اگرچه نتایج آن بر اهمیت تعامل و روشهای جذاب آموزشی دلالت دارد، نمیتواند جایگزین مطالعات شناختی و تحلیل شبکه‌ای حروف اضافه در کودکان شود که محور پژوهش حاضر است.

چارچوب نظری

این بخش به تشریح معناشناسی شناختی، چارچوب نظری پژوهش اختصاص مییابد. معناشناسی شناختی^۲ شاخه‌ای از زبان‌شناسی شناختی است که در سال ۱۹۸۰ لیکاف در مخالفت با جایگاه معنا در زبان‌شناسی زایشی آن را شکل داد. زبان‌شناسی شناختی بر این اصل استوار است که معنا از تجربه ذهنی و جسمانی انسان ناشی میشود و جدا از جهان واقعی درک نمی‌گردد. در این رویکرد، واژگان و مفاهیم زبانی نه تنها ساختارهای نحوی، بلکه بازتابی از تجربیات ادراکی و شناختی هستند (Lakoff, 1987: 65). یکی از مدل‌های کلیدی در این حوزه، شبکه شعاعی است که نشان میدهد معانی مختلف یک واژه از یک هسته مرکزی یا معنای پیش‌نمونه منشعب میشوند (Brugman & Lakoff, 1988: 109). این الگو به ویژه در تحلیل حروف اضافه کاربرد دارد، زیرا معانی فیزیکی و فضایی معمولاً در مرکز شبکه قرار گرفته و معانی انتزاعی‌تر در پیرامون آن گسترش مییابند.

حرف اضافه "به" نمونه‌ای بارز از این ساختار است. این حرف اضافه در معنای پیش‌نمونه بر جهت و مقصد دلالت دارد؛ مفهومی که کودک به طور مستقیم و تجربی آن را در موقعیتهای ملموس درک میکند. در مراحل بعد، همین معنا به حوزه‌های انتزاعی‌تر مانند هدف، نتیجه و علت گسترش مییابد (Lakoff, 1987: 68 / Brugman & Lakoff, 1988: 109). این فرایند با رشد شناختی کودک همسوست.

نظریه برونر (۱۹۹۵) برای تحلیل شناختی حروف اضافه "به" در کودکان مناسب است، زیرا بر اساس دیدگاه شناختی برونر (۱۹۹۵)، اکتساب مفاهیم زبانی از تجربه‌های حسی-حرکتی آغاز شده و بتدریج در مراحل بالاتر به بازنماییهای نمادین و انتزاعی تبدیل میشود؛ بنابراین معانی فضایی حرف اضافه "به" زودتر و مفاهیم انتزاعی آن دیرتر پدیدار میشوند (Bruner, 1995: 203).

در مجموع، چارچوب شناختی و شبکه شعاعی امکان میدهد تا تحول معنایی حرف اضافه "به" در کودکان نه صرفاً به عنوان یک عنصر نحوی، بلکه به عنوان مفهومی پویا و مبتنی بر تجربه بررسی شود. بر این اساس، پژوهش حاضر با تکیه بر معنای پیش‌نمونه و گسترش‌شده‌های شعاعی آن، روند فراگیری این حرف اضافه را در گروه سنی ب تحلیل میکند.

1. Žammit, J

2. Cognitive semantics

روش پژوهش

این پژوهش به روش میدانی و با استفاده از نمونه‌گیری تصادفی از ۱ مدرسه در منطقه ۲ تهران انجام شد. جامعه آماری این پژوهش شامل ۴۰ کودک ۶ تا ۹ ساله بود که در هر یک از گروه‌های سنی ۱۰ کودک مورد بررسی قرار گرفت؛ این کودکان بدون توجه به جنسیت، موقعیت خانوادگی، سطح فرهنگی و اجتماعی خانواده‌ها و سایر ویژگی‌های مشابه انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از روش‌های مانند: مشاهده مستقیم رفتار کودکان در حین بازی، تعامل با مربیان و همسالان و ضبط گفتار طبیعی استفاده شد. ضبط گفتار طبیعی کودکان در بخش‌های کوتاه ۱۵ تا ۲۰ دقیقه‌ای جمعاً به مدت ۱۰۰ ساعت، و در طی ۶ ماه در محیط مدرسه صورت گرفت. کودکان این گروه سنی در مجموع ۱۰۰ جمله تولید کردند. از میان این جملات ۲۰ جمله به صورت هدفمند انتخاب شد. این جملات نماینده الگوهای معنایی متفاوت و پر تکرار حرف اضافه "به" در داده‌ها هستند و امکان تحلیل شناختی عمیق را فراهم می‌کنند. در گام بعدی انتقال دقیق گفتار ضبط شده به متن با حفظ ویژگی‌های زبانی کودک انجام شد. جملات دارای حرف اضافه "به" مشخص گردید. معانی مختلف حرف اضافه "به" با استفاده از فرهنگ سخن (انوری-۱۳۸۱) بررسی و با توجه به بافت جملات، معنای صحیح استخراج شد. با شمارش دقیق معانی به کار رفته در گفتار کودکان گروه سنی ب، بسامد هر یک از آنها تعیین شد. برای نشان دادن روابط معنایی حرف اضافه "به" شبکه شعاعی رسم شد. به منظور ارائه بسامد معانی این حرف اضافه از نمودار میله‌ای استفاده شد. برای نمایش معانی مشترک حرف اضافه "به" در کودکان ۶، ۷، ۸ و ۹ ساله از نمودار دایره‌ای بهره گرفته شد. به منظور تحلیل شناختی این حرف اضافه جدول‌های مربوط به داده‌ها تنظیم گردید. جملات حاوی حرف اضافه "به" با نظریه رشد زبان کودک برونر (۱۹۹۵) تحلیل شد.

بطور خلاصه در این پژوهش مدل شبکه شعاعی برای تحلیل معانی مختلف حرف اضافه "به" در گفتار کودکان گروه سنی الف (۶ تا ۹ سال) مورد استفاده قرار گرفت. همچنین نظریه رشد شناختی برونر (۱۹۹۵) به عنوان چارچوبی برای تبیین مراحل فراگیری این معانی به کار گرفته شد. با استفاده از این طرح پژوهش، می‌توان به درک عمیق‌تری از تحلیل شناختی این حرف اضافه در کودکان دست یافت. نتایج این پژوهش می‌تواند برای مربیان پیش دبستانی، والدین و پژوهشگران حوزه زبان شناسی کودک مفید باشد. این روش پژوهش با توجه به ملاحظات اخلاقی انجام گردید و از والدین کودکان برای ضبط و تحلیل داده‌ها اجازه گرفته شد. اطلاعات شخصی کودکان محرمانه تلقی شده و هیچگونه اطلاعاتی که منجر به شناسایی کودکان شود، منتشر نشده است.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

بررسی حرف اضافه "به" از منظر شبکه شعاعی و نظریه برونر در گفتار

طبیعی کودکان (۶ تا ۹ ساله)

در این بخش، داده‌های گردآوری شده از گفتار طبیعی کودکان گروه سنی ب مورد تحلیل قرار گرفته است.

تحلیل گفتار کودکان ۶ ساله

۱. پسر به پیرزن کمک می‌کنه.

در این جمله معنای پیش‌نمونه حرف اضافه "به" جهت‌گیری و انتقال عمل است و سایر معانی آن به صورت شعاعی از این هسته مرکزی گسترش می‌یابند. این حرف اضافه رابطه میان فعل «کمک کردن» و گیرنده عمل یعنی «پیرزن» را نشان می‌دهد. فعل «کمک کردن» برای کامل شدن معنا به متمم نیاز دارد و عبارت «به پیرزن» نقش متمم فعل را ایفا می‌کند؛ از اینرو، متمم فعل، یکی از معانی شعاعی گسترش یافته از معنای پیش‌نمونه "به"

محسوب می‌شود و این دو معنا به طور همزمان در جمله حضور دارند. از منظر رشد شناختی، کاربرد این جمله نشان می‌دهد کودک می‌تواند تجربه کمک کردن را بازگو کند و احتمالاً از طریق مشاهده یا راهنمایی بزرگسالان در حال یادگیری مهارت‌های اجتماعی است. همچنین، بر اساس نظریه برونر، استفاده از زبان و نمادهای انتزاعی بیانگر رسیدن کودک به مرحله بازنمایی نمادی است.

۲. پیرزن سه تا لوبیا به پسر داد.

معنای پیش‌نمونه حرف اضافه "به" نشان دهنده انتقال چیزی از یک شخص به شخص دیگر است. در این جمله "به" نشان می‌دهد که لوبیاها از فاعل (پیرزن) به مفعول (کودک) منتقل شده و این فرآیند نوعی اتصال میان فاعل، مفعول و شیء انتقال یافته ایجاد می‌کند. زیرا لوبیاها به دست کودک رسیده. حرف اضافه "به" در شبکه شعاعی معنای الصاق و اتصال را دارد و نقش بسیار مهمی در انتقال معنا ایفا می‌کند. بنابراین بیان الصاق و اتصال یکی از معانی شعاعی گسترش یافته از معنای پیش‌نمونه می‌باشد. درک کودک ۶ ساله از حرف اضافه "به" مبتنی آن است که او در حال توسعه روابط مکانی و انتقالی است. هنگامی که کودک از زبان برای بیان یک رویداد یا تجربه استفاده می‌کند، در حال یادگیری و توسعه مهارت‌های زبانی و شناختی خود می‌باشد و از دیدگاه برونر در مرحله نمادی قرار دارد.

۳. غولا برگشتن به خونه خودشون.

حرف اضافه "به" در شبکه شعاعی به معنای «به سوی و به طرف» می‌باشد. این حرف اضافه، به طور آشکار نشان دهنده هدف و مقصد حرکت است یعنی کودک در حال درک مفهوم حرکت به سمت یک مکان مشخص می‌باشد. استفاده از عبارت «خونه خودشون» نشان می‌دهد که کودک در حال درک مفهوم مالکیت و مکانهای آشنا است. بیان بازگشت غولها به خانه خود، بیانگر توانایی کودک در درک و بازنمایی داستان یا رویداد می‌باشد. هنگامی که کودک بتواند با استفاده از مفاهیم به بیان داستان بپردازد از دیدگاه برونر در مرحله نمادی است.

۴. مرغابیها چوب را به دهانشون گرفتن.

معنای پیش‌نمونه حرف اضافه "به" جهتگیری فضایی است. بدین معنا که حرکت چوب به سمت دهان است و دهان به عنوان یک مکان فیزیکی قابل مشاهده محسوب می‌شود. معنای شبکه شعاعی این حرف اضافه عبارت است از: "به" معنای "با" می‌دهد. یعنی مرغابیها چوب را با دهانشون گرفتن. این جمله نشان می‌دهد که کودک در حال درک مفهوم عمل و هدف است. کودک می‌فهمد که مرغابیها با هدف خاصی چوب را به دهانشان گرفتند. بیان عمل مرغابیها مبتنی توانایی کودک در درک و بازنمایی جهان پیرامون یا یک رویداد است. هنگامی که کودک بتواند با استفاده از زبان مفاهیم حرکتی و فضایی را بیان کند؛ از دیدگاه برونر در مرحله بازنمایی نمادی قرار دارد.

۵. پسر به پیرزن گفت: من به بار به لوبیاها آب دادم ولی زود رشد کردن.

در این جمله حرف اضافه "به" در هر دو کاربرد خود بر پایه معنای پیش‌نمونه متفاوت اما مرتبط عمل می‌کند. در کاربرد نخست (به پیرزن گفت)، معنای پیش‌نمونه‌ای "به" انتقال پیام است که در شبکه شعاعی خود به معنای مخاطب قرار دادن گسترش می‌یابد و نقش متمم فعل «گفتن» را ایفا می‌کند. در کاربرد دوم (به لوبیاها آب دادم)، معنای پیش‌نمونه "به" جهتگیری کنشی است که در شبکه شعاعی به صورت متمم فعل «آب دادن» نمود می‌یابد و انتقال کنش فیزیکی به هدف را نشان می‌دهد. افزون بر این، کل جمله بازتاب‌دهنده درک رابطه علت و معلول است؛ کودک با پیوند دادن کنش «آب دادن» و پیامد «رشد کردن»، تجربه خود را بصورت زبانی بیان می‌کند که

از منظر نظریه رشد شناختی برونر، بیانگر توانایی کودک در مرحله بازنمایی نمادی و سازماندهی روابط علی از طریق زبان است.

تحلیل گفتار کودکان ۷ ساله

در این جمله معنای پیش‌نمونه حرف‌افزافه "به"، حرکت به سمت مقصد است و در شبکه شعاعی با معنای بیان ظرفیت در مکان گسترش می‌یابد. «سفر رفتن» یعنی حرکت از نقطه‌ای مشخص با عنوان مبدأ به سمت مکانی مشخص به عنوان مقصد. یعنی مردم به سمت یک مکان خاص حرکت میکنند و این مکان میتواند یک منطقه گردشگری، شهر، کشور یا هر مکان دیگری باشد. هنگامی که کودک بتواند از طریق زبان به بیان برنامه‌ریزی برای سفر، تجربیات و به اشتراک گذاشتن اطلاعات مربوط به سفر بپردازد، از دیدگاه برونر در مرحله نمادی قرار دارد.

۷. در عید نوروز به دیدن بزرگترها می‌رویم مثل پدر بزرگ، مادر بزرگ، دایی، عمو، خاله و دایی حرف اضافه "به" در شبکه شعاعی دارای معنای «پیش‌نزد» است که از معنای پیش‌نمونه آن، یعنی جهت‌گیری و انتقال، منشعب می‌شود و رابطه معنایی میان فعل «رفتن» و مقصد انسانی را برقرار می‌سازد؛ مقصدی که صرفاً مکانی نیست، بلکه واجد کارکرد تعاملی و اجتماعی است. این کاربرد "به" بیانگر حرکت هدفمند بسوی افراد خانواده و تحقق کنش «دیدن» بعنوان یک عمل اجتماعی و فرهنگی است. از منظر شناختی، کودک با اشاره به یک رویداد فرهنگی (عید نوروز) و نام بردن از مصادیق خانوادگی، توانایی بازنمایی تجربه و انتقال معنا از طریق زبان را نشان می‌دهد که مطابق با نظریه رشد شناختی برونر، بیانگر قرارگیری او در مرحله بازنمایی نمادی است. در نتیجه بازتاب‌دهنده فهم روابط اجتماعی و ارزشهای فرهنگی در سطحی نمادین است.

۸. بزرگترها به کوچکترها عیدی می‌دهند.

حرف اضافه "به" در شبکه شعاعی بیانگر الصاق و اتصال است که از معنای پیش‌نمونه جهت‌گیری و انتقال منشعب می‌شود. عیدی از بزرگترها به کوچکترها می‌رسد. این جمله نشان‌دهنده یک عمل (عیدی دادن) است که توسط گروهی از افراد (بزرگترها) به گروهی دیگر (کوچکترها) انجام می‌شود. حرف‌افزافه "به" نقش اتصال‌دهنده بین دو مفهوم «بزرگترها» و «کوچکترها» را ایفا کرده و جهت‌گیری عمل «عیدی دادن» را مشخص می‌کند. این جمله میتواند بیانگر تعامل، احترام و محبت بزرگترها به کوچکترها باشد. همچنین، انتقال ارزشهای فرهنگی و سنتی به نسلهای کوچکتر را نشان می‌دهد. هنگامی که کودک بتواند به توصیف سنتهای رایج فرهنگی بپردازد؛ از دیدگاه برونر در بازنمایی نمادی قرار دارد.

۹. اول هستم، اول میام همیشه، به غیر این همیشه

در این جمله، کودک از حرف اضافه ساده «به غیر» استفاده کرده است که در این بافت معنای شعاعی «به جز / مگر» را القا میکند و بیانگر مفهوم استثناست. گزاره «همیشه اول میام» نشان‌دهنده شکلگیری یک قاعده کلی در ذهن کودک است و عبارت «به غیر این همیشه» بر عدم امکان نقض این قاعده دلالت دارد. این جمله نشان می‌دهد که کودک قادر است روابط منطقی میان مفاهیم را در سطحی انتزاعی درک و بیان کند. از دیدگاه نظریه رشد شناختی برونر، چنین کاربردی از زبان که متکی بر مفاهیم انتزاعی و قاعده‌محور است، بیانگر قرار گرفتن کودک در مرحله بازنمایی نمادی میباشد.

۱۰. بعد به پدر و مادر خود شب به خیر می‌گوید.

در این جمله کودک ۲ بار از حرفا اضافه "به" با معانی متفاوت استفاده کرده است. معنای شعاعی حرف اضافه اول مخاطب قرار دادن کسی می‌باشد که کودک پدر و مادرش را مخاطب قرار داده است. پیش‌نمونه این حرف اضافه انتقال پیام به مخاطب می‌باشد. معنای شعاعی حرفا اضافه دوم عبارت است از: "به" معنای "با" می‌دهد. پیش‌نمونه این حرف اضافه جهتگیری ذهنی است، منظور از جهتگیری ذهنی در این جمله (شب به خیر) این است که کودک با استفاده از حرف اضافه "به"، وضعیت ذهنی و آرزوی خود را به سمت خیر، آرامش و خوشایندی شب والدین هدایت میکند. در این کاربرد، "به" دیگر بیانگر انتقال فیزیکی یا کنش‌گفتاری مستقیم نیست، بلکه نشان‌دهنده جهت‌دهی معنا در سطح ذهنی و عاطفی است. این جمله نشان‌دهنده اهمیت روابط خانوادگی، احترام به والدین و ارتباط صمیمانه کودک با آنها می‌باشد. هنگامی که کودک با استفاده از زبان به بیان آرزوی خود (شبی آرام و خوش برای والدین خود) بپردازد؛ از دیدگاه برونر در مرحله بازنمایی نمادی قرار دارد.

تحلیل گفتار کودکان ۸ ساله

۱۱. خال خالی بهش میگفت، حنایی جان برو خودتو بشور.

حرف اضافه "به" در شبکه شعاعی معنای مخاطب قرار دادن کسی را دارد. یعنی خال خالی در گفتگوی خود با حنایی او را مخاطب قرار داده است. معنای پیش‌نمونه این حرف اضافه میتواند بیانگر انتقال پیام از خال خالی به حنایی باشد. به این ترتیب «خال خالی» فرستنده پیام، «بهش» (به حنایی) مخاطب و «خودتو بشور» محتوای پیام می‌باشند. این عناصر از طریق حرف اضافه و روابط معنایی به هم مرتبط شده‌اند و یک واحد معنایی را تشکیل داده‌اند. در این جمله، کودک با استفاده از فعل دستوری «برو» سعی دارد مخاطب را به انجام یک عمل (شستن خود) تشویق کند. بیان این جمله میتواند نشان دهد که کودک مفهوم نظافت را به طور ملموس تجربه کرده و یاد گرفته است. هنگامی که کودک از طریق زبان مفاهیم و دستورات عملیها را به دیگران منتقل کند؛ از دیدگاه برونر در مرحله بازنمایی نمادی قرار دارد.

۱۲. همه نعمتها به انسان رسیده است.

در این جمله معنای شعاعی حرف اضافه "به"، الصاق و اتصال می‌باشد. این نوع از رسیدن نعمتها به انسان بیانگر الصاق و اتصال می‌باشد. معنای پیش‌نمونه این حرف اضافه انتقال است. منبع همه این نعمتها که شامل نعمات مادی و معنوی هستند از جانب خداوند است. این جمله بیانگر اعتقاد به وجود یک نیروی برتر (خدا) است که به انسان‌ها نعمتهای فراوانی بخشیده است. اعتقاد به وجود نعمتهای الهی یکی از ویژگیهای رسیدن کودک به مرحله بازنمایی نمادی می‌باشد. از دیدگاه برونر هنگامی که کودک بتواند مفهوم انتزاعی خدا را به عنوان خالق جهان هستی و منبع همه نعمات درک کند؛ در مرحله بازنمایی نمادی قرار دارد.

۱۳. اصلاً به حرفش گوش نمیکند.

در این جمله، حرف اضافه "به" نقش متمم فعل را دارد و واژه‌ای که پس از آن می‌آید، معنای فعل را کامل میکند. از نظر معنایی، پیش‌نمونه حرف اضافه "به" جهتگیری ادراکی است؛ یعنی جهت توجه و ادراک به سوی یک امر خاص هدایت میشود، در حالی که در شبکه شعاعی، "به" کارکرد متمم فعل را می‌یابد. قید «اصلاً» با تأکید بر عدم انجام فعل «گوش نمیکند»، شدت بی‌توجهی را نشان میدهد و بیانگر فقدان ارتباط مؤثر است. این ساخت زبانی نشان میدهد کودک قادر است حالت ذهنی و نگرشی خود را به صورت نمادین بیان کند و از دیدگاه نظریه رشد شناختی برونر، در مرحله بازنمایی نمادی قرار دارد.

۱۴. پرتلا صدایش به آسمون رفت

حرف اضافه "به" در معنای شعاعی به سوی- به طرف به کار رفته و جهت و مسیر حرکت صدا را به سمت مقصدی مشخص یعنی «آسمون» نشان می‌دهد. پیش‌نمونه معنایی این حرف اضافه، جهتگیری به سمت مقصد است که در این جمله به صورت حرکتی غیرعینی و مبتنی بر تخیل تحقق یافته است؛ به این معنا که صدا نه به طور فیزیکی، بلکه در سطح ذهنی و اغراق‌آمیز به سوی آسمان حرکت می‌کند. این کاربرد بیانگر توانایی کودک در استفاده خلاقانه از زبان و بازنمایی رویدادها فراتر از تجربه مستقیم است. از دیدگاه نظریه رشد شناختی برونر، چنین بهره‌گیری نمادین از زبان برای روایت داستانی هیجان‌انگیز نشان می‌دهد که کودک در مرحله بازنمایی نمادی قرار دارد.

۱۵. حنایی تصمیم گرفت همیشه خودشو زود به زود بشوره و تمیز باشه

حرف اضافه "به" در ترکیب «زود به زود» به صورت یک عبارت تکراری به کار رفته است. پیش‌نمونه معنایی حرف اضافه "به" در این جمله جهتگیری ذهنی است؛ بدین معنا که کنش شست و شو در ذهن کودک بسوی انجام منظم و هدفمند هدایت می‌شود. در گسترش شعاعی معنا، "به" با تکرار واژه «زود» مفهوم تدریج، توالی و استمرار زمانی را القا می‌کند و نشان می‌دهد که عمل شستن به صورت پیوسته و در فواصل منظم انجام می‌گیرد. این کاربرد بیانگر توانایی کودک در استفاده از ساختهای زبانی قراردادی برای بیان نیت، برنامه‌ریزی و نظم رفتاری است. از دیدگاه نظریه رشد شناختی برونر، چنین استفاده‌ای از زبان برای بیان تصمیم و نظم ذهنی، نشان‌دهنده قرار گرفتن کودک در مرحله بازنمایی نمادی است.

تحلیل گفتار کودکان ۹ ساله

۱۶. وزیر میگه به تو بهتره یه جایزه خوب بدیم

حرف اضافه "به" در این جمله به معنای شعاعی مخاطب قرار دادن کسی یا ارتباط با کسی یا چیزی است. این حرف اضافه در معنای پیش‌نمونه بیانگر انتقال یک شیء (جایزه) از یک فرستنده (وزیر) به یک گیرنده (مخاطب) است. حرف اضافه "به" نقش نشان دادن مخاطب یا گیرنده جایزه را ایفا می‌کند. به عبارتی، وزیر میگوید که جایزه «به تو» داده خواهد شد. در ساختار جمله، «به تو بهتره یه جایزه خوب بدیم» عمل «جایزه دادن» بطور مستقیم به سمت مخاطب انجام شده است. این جمله، علاوه بر انتقال اطلاعات، دارای مفهوم قدردانی و پاداش نیز می‌باشد. هنگامی که کودک بتواند به تشویق عملکرد یا رفتار مثبت مخاطب بپردازد؛ در مرحله بازنمایی نمادی قرار دارد.

۱۷. وقتی نه ساله میشیدی به سن تکلیف می‌رسی.

در این جمله حرف اضافه "به" با معنای پیش‌نمونه جهتگیری به سوی هدف به کار رفته و بیانگر رسیدن به یک نقطه پایانی در مسیر رشد است؛ «سن تکلیف» در این جمله بعنوان مقصدی انتزاعی مفهوم سازی می‌شود و حرکت مطرح شده، حرکتی شناختی و رشدی است نه فیزیکی. کودک با استفاده درست از "به" توانسته معنای شعاعی الصاق و اتصال را از حوزه مکانی به حوزه مفهومی و انتزاعی تعمیم دهد. همچنین ساختار زمانی- شرطی «وقتی... میرسی» نشان‌دهنده درک روابط زمانی و علت و معلولی است. بکارگیری مفاهیم انتزاعی مانند «نه سالگی» و «سن تکلیف» در یک جمله نحوی کامل و روان، حاکی از توانایی کودک در تفکر نمادین و تسلط او بر قواعد دستوری و معنایی زبان است که نشانه‌ای از بلوغ زبانی در این سن به شمار می‌آید.

۱۸. امروز می‌خوام راجع به مخروط توضیح بدم

در این جمله حرف اضافه مرکب «راجع به» با معنای پیش‌نمونه جهت‌گیری معنایی به سوی موضوع به کار رفته و نقش آن مشخص کردن کانون گفتار است؛ یعنی عمل «توضیح دادن» به صورت مفهومی حول محور «مخروط» سازمان می‌یابد. معنای شعاعی این حرف اضافه دربارهٔ پیرامون می‌باشد. کودک نقش این حرف اضافه را برای معرفی موضوع سخن به درستی درک کرده است، بدون آنکه وارد بسط‌های معنایی پیچیده شود. همچنین بیان قصد در عبارت «می‌خواهم توضیح بدم» نشان دهنده توانایی کودک در برنامه‌ریزی ذهنی و بیان نیت ارتباطی است. از سوی دیگر، اشاره به مفهوم هندسی «مخروط» که ممکن است در لحظه حضور عینی ندا شده باشد، حاکی از توانایی کودک در بازنمایی مفاهیم انتزاعی از طریق زبان و استفاده از نمادهاست. در مجموع، این جمله بیانگر تسلط کاربردی کودک بر «راجع به» و توانایی او در استفاده نمادین و هدفمند از زبان برای سازماندهی و انتقال دانش است.

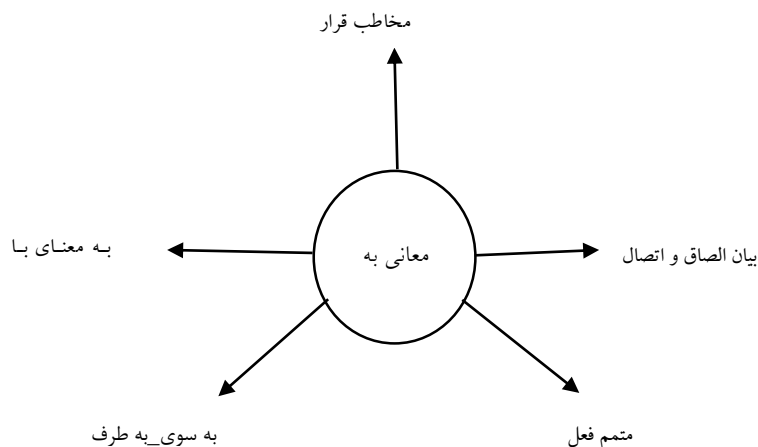
۱۹. به اون خوابگذار دوم پول دادن.

در این جمله حرف اضافه «به» متمم فعل و بیانگر معنای پیش‌نمونه انتقال است و به صورت مستقیم‌گیرنده عمل «دادن پول» را مشخص می‌کند. این کاربرد یکی از بنیادی‌ترین معانی «به» در شبکه شعاعی آن است. استفاده از واژه «پول» به عنوان نمادی اجتماعی و انتزاعی و نیز واژه سازی «خوابگذار» برای اشاره به یک نقش مفهومی، نشان می‌دهد کودک قادر به درک و بیان روابط انتزاعی مانند انتقال مالکیت است. همچنین خلق واژه جدید بیانگر توانمندی شناختی و تسلط کودک بر زبان در مرحله نمادین می‌باشد.

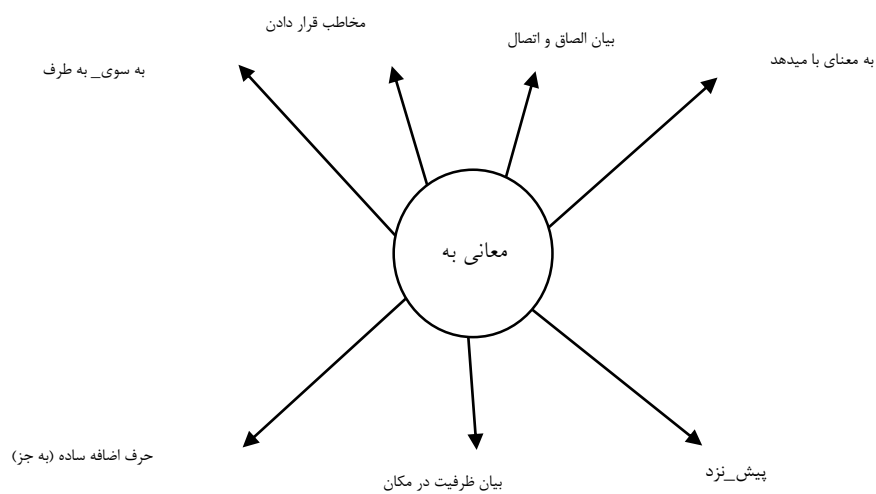
۲۰. به صحبت‌های دوستمون گوش بدیم.

در این جمله حرف اضافه «به» با معنای پیش‌نمونه جهت‌گیری ادراکی به کار رفته و مقصد عمل «گوش دادن» را مشخص می‌کند و نقش متمم فعل را دارد. این کاربرد یکی از معانی «به» در شبکه شعاعی است و نشان می‌دهد کودک این رابطه جهتدار را بدرستی درک کرده است. استفاده از مفاهیم انتزاعی مانند «صحبت»، «دوست» و «گوش دادن» و بیان یک دستورالعمل اجتماعی، بیانگر توانایی کودک در درک روابط اجتماعی، استفاده نمادین از زبان و تسلط بر ساختارهای دستوری در مرحله نمادین برونر است.

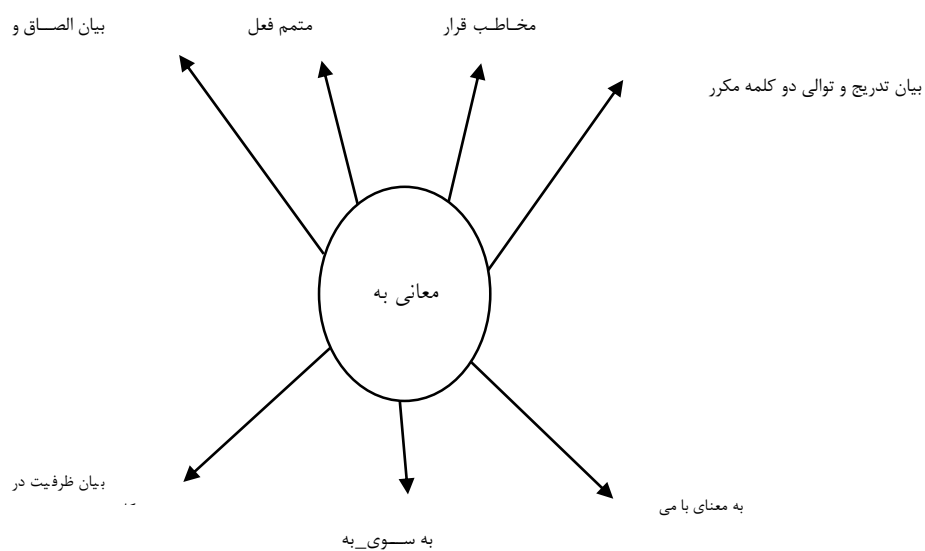
شبکه شعاعی، نمودارها و جدولهای حرف اضافه «به» در گروه سنی ب

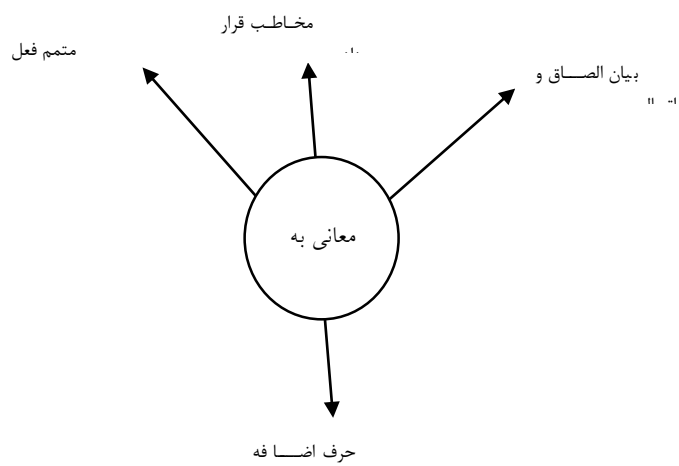
شکل ۱. شبکه شعاعی حرف اضافه «به» در گفتار کودکان ۶ ساله

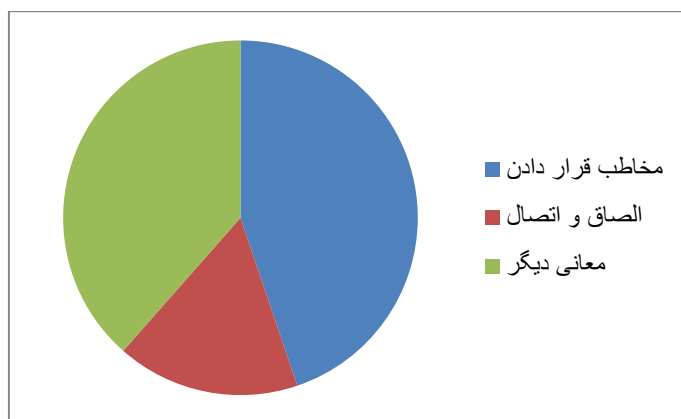
شکل ۲. شبکه شعاعی حرف اضافه "به" در گفتار کودکان ۷ ساله

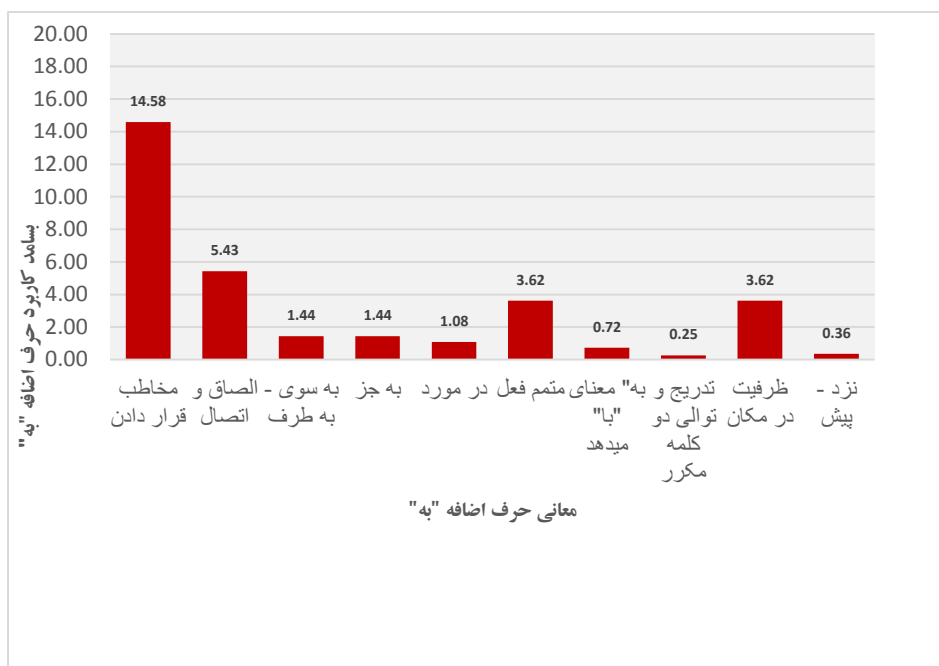
شکل ۳. شبکه شعاعی حرف اضافه "به" در گفتار کودکان ۸ ساله

شکل ۴. شبکه‌شعاعی حرف‌اضافه "به" در گفتار کودکان ۹ ساله

نمودار ۱. بسامد معانی مشترک در گروه سنی ب

نمودار ۲. بسامد حرف اضافه "به" در گروه سنی ب

جدول ۱. تحلیل شناختی حرف اضافه "به" در کودکان ۶ ساله

جملات	حروف اضافه	معنای پیش نمونه	معانی شبکه شعاعی	کارکرد مرحله نمادی برونر
پسر به پیرزن کمک می‌کنه	به	جهتگیری کنشی	متمم فعل	برقراری ارتباط و تعامل
پسر به پیرزن گفت: من یه بار به لوبیایا آب دادم ولی زود رشد کردن	به	انتقال پیام	مخاطب قرار دادن	بیان روابط علت و معلول
	به	جهتگیری کنشی	متمم فعل	
پیرزن سه تا لوبیا به پسر داد	به	انتقال لوبیا	بیان الصاق و اتصال	بیان رویداد
غولا برگشتن به خونه خودشون	به	حرکت به سمت مقصد	به سوی_به طرف	بیان تخیل و خلاقیت
مرغابی‌ها چوب را به دهانشون گرفتن	به	جهتگیری فضایی	"به" معنای "با" میدهد	بیان مفهوم عمل و هدف

جدول ۲. تحلیل شناختی حرف اضافه "به" در کودکان ۷ ساله

کارکرد مرحله نمادی برونر	معانی شبکه شعاعی	معنای پیش نمونه	حروف اضافه	جملات
نشان‌دهنده اهمیت روابط خانوادگی و احترام به والدین	مخاطب قرار دادن	انتقال پیام	به	بعد به پدر و مادر خود شب به خیر میگوید
	"به" معنای "با" میدهد	جهتگیری ذهنی	به	
به اشتراک گذاشتن اطلاعات مربوط به سفر	بیان ظرفیت در مکان	حرکت به سمت مقصد	به	بسیاری از مردم به سفر میروند
توصیف سنت‌های رایج فرهنگی	بیان الصاق و اتصال	انتقال عیدی	به	بزرگترها به کوچکترها عیدی میدهند
بیانگر سنتها و آداب و رسوم	پیش، نزد	حرکت به سمت هدف	به	در عید نوروز به دیدن بزرگترها میرویم مثل پدر بزرگ، مادر بزرگ، دایی، عمو، عمه، خاله
استدلال و درک روابط منطقی بین مفاهیم	حرف اضافه ساده (به جز)	استثنا یا جداسازی از یک مجموعه	به غیر	اول هستم، اول میام همیشه، به غیر این همیشه

جدول ۳. تحلیل شناختی حرف اضافه "به" در کودکان ۸ ساله

کارکرد مرحله نمادی برونر	معانی شبکه شعاعی	معنای پیش نمونه	حروف اضافه	جملات
بیان تشویق به انجام یک عمل	مخاطب قرار دادن	انتقال پیام	به	خال خالی بهش میگفت، حنایی جان برو خودتو بشور
بیانگر اعتقاد به نیروی الهی و نعمتها	بیان الصاق و اتصال	انتقال	به	همه نعمتها به انسان رسیده است
بیانگر بی‌توجهی به درخواست مخاطب	متمم فعل	جهتگیری ادرکی	به	اصلا به حرفش گوش نمیکنه
بیان داستانهای خلاقانه و هیجان‌انگیز	به سوی، به طرف	جهتگیری به سمت مقصد	به	پرطلا صداش به آسمون رفت
بیان مفاهیم انتزاعی مانند: برنامه‌ریزی آینده، خودآگاهی و هدفمندی	بیان تدریج و توالی دو کلمه مکرر	جهتگیری ذهنی	زود به زود	حنایی تصمیم گرفت همیشه خودشو زود به زود بشوره و تمیز باشه

جدول ۴. تحلیل شناختی حرف اضافه "به" در کودکان ۹ ساله

کارکرد مرحله نمادی برونر	معانی شبکه شعاعی	معنای پیش نمونه	حروف اضافه	جملات
بیانگر تشویق عملکرد یا رفتار مثبت مخاطب	مخاطب قرار دادن	انتقال پیام	به	وزیر میگه به تو بهتره یه جایزه خوب بدیم
انتقال مالکیت	متمم فعل	انتقال پول	به	به اون خوابگذار دوم پول دادن
توانایی کودک در استفاده از نمادها برای بازنمایی مفاهیم		جهتگیری ادراکی	به	به صحبت‌های دوستمون گوش بدیم
نشان‌دهنده فرایند دسته بندی (توسعه دانش)	حرف اضافه مرکب (درباره، پیرامون)	جهتگیری معنایی	راجع به	امروز میخوام راجع به مخروط توضیح بدم
بیانگر روابط علت و معلولی، همراه با ساختار شرطی و زمانی	بیان الصاق و اتصال	جهتگیری به سمت هدف	به	وقتی نه ساله میشد به سن تکلیف میرسید

یافته‌ها

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که در گفتار طبیعی کودکان گروه سنی ب (۶ تا ۹ سال)، از میان معانی شبکه شعاعی حرف اضافه "به"، معنای «مخاطب قرار دادن یا ارتباط با کسی یا چیزی» با بسامد ۱۴/۵۸ درصد و معنای «الصاق و اتصال» با بسامد ۵/۴۳ درصد بیشترین کاربرد را دارند و در گفتار طبیعی کودکان گروه سنی ب مشاهده میشوند. در مقابل، کاربرد "به" با معنای «بیان تدریج و توالی میان دو کلمه مکرر» با بسامد ۰/۲۵ درصد کمترین میزان را نشان می‌دهد که میتواند بیانگر ناتمام بودن فرایند فراگیری ساختارهای زبانی پیچیده‌تر در این سنین باشد. همچنین، بررسی معانی پیش‌نمونه نشان می‌دهد که معانی «حرکت به سمت هدف یا مقصد» و «انتقال» بیشترین بسامد را دارند. تحلیل داده‌ها حاکی از هم‌راستایی مفهومی میان معانی شبکه شعاعی و معانی پیش‌نمونه است؛ بگونه‌ای که معنای «الصاق و اتصال» در امتداد معنای «حرکت به سمت مقصد» و معنای «مخاطب قرار دادن» همسو با معنای «انتقال» قابل تبیین است. به‌طور کلی، نتایج بیانگر سازمان‌یافتگی تدریجی معانی حرف‌افزافه "به" در گفتار کودکان ۶ تا ۹ سال تحت تأثیر رشد شناختی، زبانی و عوامل اجتماعی است. طبق نظریه برونر (۱۹۹۵)، در گروه سنی ب، بازنمایی نمادی ۱ نقش غالبی در سازماندهی فرایندهای شناختی کودکان دارد، در حالی که بازنمایی‌های حرکتی ۲ و تصویری ۳ همچنان در کنار آن فعالند. در این سنین، توانایی‌های شناختی و زبانی کودکان در تعامل با محیط گسترش می‌یابد و امکان استفاده از ساختارهای زبانی

1. symbolic representation

2. enactive representation

3. iconic representation

متنوع‌تر فراهم می‌شود. با این حال، تفاوت‌های فردی و عوامل محیطی و اجتماعی در سرعت و نحوه فراگیری این ساختارها نقش تعیین‌کننده‌ای دارند.

نتیجه‌گیری

نتایج به دست آمده از تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که روند فراگیری حرف اضافه "به" در کودکان گروه سنی ب، از الگوی شبکه شعاعی تبعیت می‌کند. بگونه‌ای که کودکان ابتدا معنای پیش‌نمونه این حرف اضافه را فرا می‌گیرند و سپس به تدریج معانی پیرامونی و گسترش یافته آن را در بافتهای زبانی مختلف به کار می‌برند. این یافته‌ها حاکی از وجود ساختاری نظام‌مند و تدریجی در فراگیری معانی مختلف "به" است و با پیش‌بینی‌های رویکرد زبان‌شناسی شناختی و مدل شبکه شعاعی همخوانی دارد. بنابراین، با استناد به جملات ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۸، ۱۲، ۱۶ و ۱۹ فرضیه اول پژوهش مبنی بر تبعیت روند فراگیری حرف اضافه "به" از الگوی شبکه شعاعی در کودکان گروه سنی ب تأیید می‌شود. این نتیجه‌گیری در راستای پژوهش‌های انجام شده توسط توماسلو (۲۰۰۹)، رضی‌نژاد و فرمانده بحری (۱۳۹۹) و رضویان و خانزاده (۱۳۹۳) قرار دارد.

با استناد به داده‌های ۴، ۱۵، ۱۷، ۱۸ و ۲۰ میتوان گفت که کاربردهای حرف اضافه "به" در گفتار کودکان گروه سنی ب، بر اساس الگوی برونر بصورت سلسله‌مراتبی سازمان مییابد. تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که کودکان در مراحل اولیه، "به" را عمدتاً در قالب بازنمایی حرکتی و در ارتباط مستقیم با کنش‌های فیزیکی به کار می‌برند؛ سپس این کاربردها به سطح بازنمایی تصویری گسترش مییابد و در نهایت، در داده‌های متأخرتر، کاربرد نمادی و انتزاعی این حرف اضافه مشاهده می‌شود. این توالی حاکی از حرکت تدریجی از بازنمایی حرکتی به بازنمایی تصویری و نمادی است؛ بنابراین، فرضیه دوم پژوهش نیز تأیید می‌شود.

این نتیجه‌گیری با مطالعات برونر (۱۹۹۵)، معینی، ایرجی و کاظمی (۱۴۰۴) هم‌راستا است.

فرایند فراگیری زبان کودکان تحت تأثیر عوامل مختلفی همچون پیچیدگی ساختارهای نحوی، نیازهای شناختی کودک و محیط زبانی است. تحلیل حرف اضافه "به" بر اساس مدل شبکه شعاعی نیز مؤید همین نتیجه می‌باشد. لازم به ذکر است که به دلیل محدودیت‌های پژوهش، از جمله اندازه نمونه کوچک و تمرکز بر یک گروه سنی خاص، نتایج این تحقیق تنها به گروه مورد مطالعه محدود می‌شود و تعمیم آن به تمامی کودکان باید با احتیاط صورت گیرد. نوآوری این پژوهش در آن است که تاکنون تحلیل شناختی حرف اضافه "به" در کودکان گروه سنی ب، در قالب شبکه شعاعی انجام نشده است. همچنین، این پژوهش سعی دارد تا این تحلیل زبان شناختی را در چارچوب نظریه رشد زبانی برونر (۱۹۹۵) بررسی کند.

یافته‌های این پژوهش میتواند به درک بهتر روند فراگیری زبان در کودکان کمک کند. همچنین، نتایج آن میتواند در زمینه‌های مختلفی از جمله روانشناسی و ادبیات کودک کاربرد داشته باشد.

مشارکت نویسندگان

این مقاله از رساله دوره دکتری رشته زبان و ادبیات فارسی مصوب در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی استخراج شده است. سرکار خانم دکتر مریم ایرجی راهنمایی رساله را بر عهده داشته‌اند و طراح اصلی این مقاله و نویسنده مسئول بوده‌اند. سرکار خانم فروغ کاظمی بعنوان مشاور و دانشجو سرکار خانم فاطمه معینی پژوهشگران

این مقاله در گردآوری و تنظیم متن نقش داشته‌اند. در نهایت تحلیل محتوای مقاله حاصل تلاش و مشارکت هر سه پژوهشگر میباشد.

تشکر و قدردانی

این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول است. بدینوسیله از مدیریت محترم و معلمان مدرسه در منطقه ۲ تهران کمال تشکر را دارم.

تعارض منافع

نویسندگان این مقاله گواهی مینمایند که این اثر در هیچ نشریه داخلی و خارجی به چاپ نرسیده و حاصل فعالیتهای پژوهشی تمامی نویسندگان است و ایشان نسبت به انتشار آن آگاهی و رضایت دارند. این تحقیق طبق کلیه قوانین و مقررات اخلاقی اجرا شده و هیچ تخلف و تقلبی صورت نگرفته است. مسئولیت گزارش تعارض احتمالی منافع و حامیان مالی پژوهش بعهده نویسنده مسئول است و ایشان مسئولیت کلیه موارد ذکر شده را بر عهده میگیرند.

REFERENCES

- Alinejad, Maryam, & Arianpour, Mahla. (2019). A cognitive semantic approach to the preposition "be" with emphasis on Ferdowsi's Shahnameh. *Journal of Linguistics, Research Institute for Humanities and Cultural Studies*, 10(1), 63–79. (In Persian).
- Anvari, H. (2003). *Sokhan Comprehensive Dictionary*. Sokhan. (In Persian).
- Badamdari, Z. Alizade, A., & Eghbali, E. and Vahidi, T. (2022). The Use of Image Schema in Teaching Prepositions, the case study of Preposition "Be" in Presian. *Language Related Research*, 13(1), 597-628. (In Persian).
- Brugman, C. (1980). *The study of Over: Polysemy, Semantics, and the Structure of the Lexicon*. New York: Garland.
- Brugman, C., & Lakoff, G. (1988). *Cognitive Topology and Lexical Networks. Lexical Ambiguity Resolution: Perspective from Psycholinguistics, Neuropsychology, and Artificial Intelligence*. Steven, S. Garrison, W, Cottrell., & Michael, K. Tanehaus(eds.). San Mateo. Morgan Kaufmann, 477-508.
- Bruner, J. (1995). The Cognitive revolution in children's understanding of mind. *Human Development*, 38(4-5), 203-213.
- Clark, E. V. (1973). Nonlinguistic strategies and the acquisition of word meanings. *Cognition*, 2(2), 161–182.
- Zammit, J. (2025). The effect of game-based learning on adult learners' acquisition of Maltese prepositions. *Journal of Second Language Learning*, 20(1), 12-28.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. Chicago: Chicago University Press.

- Lakoff, G. (1987). *Woman, Fire and Dangerous Things: What Categories Reveal about the Mind*. Chicago: Chicago University Press.
- Moeini, Fatemeh, Iraj, Maryam, & Kazemi, Forough. (2025). The acquisition process of prepositions in children of age group A. *Scientific Monthly of Persian Poetry and Prose Stylistics (Bahar Adab)*, 18(8), 85–104. (In Persian).
- O'Connor, T. D., & Williams, J. S. (2012). Children's understanding of spatial prepositions and the role of context in their acquisition. *Language Acquisition Journal*, 18(4), 249-263.
- Raqibdost, Sh, & Mokhtari, Sh. (2023). A cognitive approach to teaching the Persian preposition "be" to non-native speakers. *Journal of Persian Language Teaching to Non-Native Speakers*, 12(1), 73-100. (In Persian)
- Razviyan, Hossein, & Khanzadeh, Masoumeh. (2014). Polysemy of the preposition "be" in Persian from a cognitive semantic approach. *Quarterly Journal of Studies on Languages and Dialects of Western Iran*, 2(7), 57–92. (In Persian).
- Razinejad, M. Siami, T., & Farmandeh bahri, M. (2020). Investigating the semantic network of the Persian preposition /pish/ in the framework of cognitive semantics. The second national conference of human sciences and development in Shiraz. <https://Civilica.com/doc/1183971>. (In Persian).
- Tomasello, M. (2009). Cognitive Linguistics. In M. Bechtel and G. Graham (eds) *A companion to Cognitive Science*. Blackwell Companions to Philosophy, 477-487.

فهرست منابع فارسی

- انوری، حسن (۱۳۸۲). «فرهنگ بزرگ سخن». انتشارات سخن، تهران.
- بادام دری، زهرا، علی‌علیزاده، الناز اقبالی و طاهره وحیدی فردوسی (۱۴۰۱). «کاربرد طرح‌واره‌های تصویری در آموزش حروف اضافه؛ مطالعه موردی حرف اضافه "به" در زبان فارسی»، *دوره ۱۳، شماره ۱، ۵۹۷-۶۲۸*.
- رضویان، حسین و معصومه خانزاده (۱۳۹۳). «چند معنایی حرف اضافه "به" در زبان فارسی با رویکرد معنی‌شناسی شناختی». *فصلنامه مطالعات زبان و گویش‌های غرب ایران*، دوره ۲، شماره ۷، ۵۷-۹۲.
- رضی‌نژاد، محمد، توحید صیامی و مونا فرمانده بحری (۱۳۹۹). «بررسی شبکه معنایی حرف اضافه فارسی "پیش" در چارچوب معنی‌شناسی شناختی». *دومین کنفرانس ملی علوم انسانی و توسعه در شیراز*، <https://Civilica.com/doc/1183971>
- رقیب‌دوست، شهلا و شهره مختاری. (۱۴۰۲). «آموزش حرف اضافه "به" به غیر فارسی‌زبانان بر پایه رویکرد شناختی». *پژوهش‌نامه آموزش زبان فارسی به غیر فارسی‌زبانان*، دوره ۱۲، شماره ۱، ۷۳-۱۰۰.
- علی‌نژاد، مریم، مهلا آریین‌پور (۱۳۹۸)، «رویکرد معنا‌شناسی شناختی به حرف اضافه "به" با تأکید بر شاهنامه فردوسی»، *فصلنامه زبان شناخت، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی*، سال دهم، شماره ۱، ۶۳-۷۹.

معینی، فاطمه؛ مریم ایرجی و فروغ کاظمی. (۱۴۰۴)، روند فراگیری حروف اضافه در کودکان گروه سنی الف، ماهنامه علمی سبک‌شناسی نظم و نشر فارسی (بهار ادب)، دوره ۱۸، شماره ۸، شماره پی در پی ۱۱۴، ۸۵-۱۰۴.

معرفی نویسندگان

فاطمه معینی: گروه زبان‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

(Email: f.moeini6657@iau.ac.ir)

(ORCID: 0009-0009-0219-6338)

مریم ایرجی: گروه زبان‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

(Email: Mar.iraji@iauctb.ac.ir : نویسنده مسئول)

(ORCID: 0000-0001-7026-7606)

فروغ کاظمی: گروه زبان‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

(Email: For.kazemi@iauctb.ac.ir)

(ORCID: 0000-0001-6635-0036)

COPYRIGHTS

©2021 The author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, as long as the original authors and source are cited.

Introducing the authors

Fatemeh Moeini: Department of Linguistics, CT.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran.

(Email: f.moeini6657@iau.ac.ir)

(ORCID: 0009-0009-0219-6338)

Maryam Irajy: Department of Linguistics, CT.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran.

(Email: Mar.iraji@iauctb.ac.ir : Responsible author)

(ORCID: 0000-0001-7026-7606)

Forough Kazemi: Department of Linguistics, CT.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran.

(Email: For.kazemi@iauctb.ac.ir)

(ORCID: 0000-0001-6635-0036)